

Eläketurva- keskus

Tiedonantoja

No 5 1963

S I S Ä L L Y S

	Sivu
Vapaaehtoiset lisäedut	1
Työeläkejärjestelmää koskevat aloitteet	3
Työeläkejärjestelmä ja kuntouttaminen	6
Maailman IX kuntouttamiskongressin näköaloja	7
KVTEL	9
LEL-työvoimaa tutkittu	12
Eläkelautakunnasta	17
Työkyvyttömyysasiain neuvottelukunnan toiminnasta	18
Eläkeiästä eri maissa	19
Konkurseja koskeva tutkimus	22
ETK:n horisontista	25
Uusia yleiskirjeitä	26
Työeläkepäivät	27
Kortfattade sammandrag ur artiklarna	29

VAPAAEHTOISET LISÄEDUT

Työeläkelakien toimeenpanosta on pakollisen vähimmäiseläketurvan toteuttaminen vaatinut osakseen suurimman huomion ja eniten toimenpiteitä. Tämän ohella on valmisteltu työeläkejärjestelmään liittyviä, luonteeltaan vähemmän kiireellisiä kohtia, mm. järjestelmä työnantajan omaa vakuutusta varten valmistui tämän vuoden alkupuolella. Huomattavana rakenteellisena aukkona on ollut TEL 11 §:n mukaisia lisäetuja koskeva kysymys. Asia on ollut koko ajan vireillä ja asiantuntijain tutkittavana ja on nyt pääosiltaan valmis.

Ensimmäinen askel lisäetujärjestelmän rakentamisessa oli Sosiaaliministeriön 23.5.1962 antama päätös lisäetujen rekisteröimisehdoista. Eläketurvakeskuksen asiaksi jäi sen mukaan päättää, minkä sisältöisinä lisäedut voidaan rekisteröidä. Eläketurvakeskuksen yleiskirje n:o 17/63 sisältää tätä asiaa koskevan ns. "lisäetujen kartan". Kartta esittää lähinnä lisäeläkkeen, vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen sekä perhe-eläkkeen, suuruuden määrittämissä vaihtoehdot sekä perhe-eläkkeen saamisen ehdot. Lisäetuvakuutuksen laskuperusteet on valmistettu Suomen Henkivakuutusyhtiöiden Yhdistyksen piirissä, ja Sosiaaliministeriö vahvisti ne 13.11.1963 yhdessä lisäetujen vakuutusehtojen kanssa. Sosiaaliministeriö pyysi mo-

lemmista Eläketurvakeskuksen lausunnon. Lisäetujen vapaakirjan ehdoista on se osa, joka koskee lisäetujen yhteensovittamista työtapaturma- ja liikennevakuutuskorvausten kanssa, jo vahvistettu.

Lisäetukysymyksen selvittelyä on viivyttänyt erityisesti laskuperusteiden laatiminen. Vaikeuksia tuotti myös vapaaehtoisten lisäeläkkeiden suuruuden määrittelytavan saaminen sellaiseksi, että mahdollisimman moni työnantaja löytäisi niistä omaan yritykseensä sopivan ratkaisun; toisaalta vaatii käytäntö näiden vaihtoehtojen standardisoimista, toisaalta oli pidettävä silmällä työntekijien entisten vastaavien järjestelyjen sopeuttamista uuteen lisäetujärjestelmään jne. Lisäetujen valmistelutyöhön vaikutti myös jo kauan etukäteen tiedossa ollut työeläkelakien äskeinen muutos. Työkyvyttömyyden määritelmän osalta odotustila jatkuu vieläkin. Lisäetuasiaa pidettiin kuitenkin siksi kiireellisenä, että tästä huolimatta tehtävä saatettiin teknilliseen päätökseen.

Vapaaehtoisista lisäeduista toiset ovat työnantajan kokonaan kustannettavia, osan kustantavat työntekijät ja työnantaja yhdessä. Työntekijäin omaa maksuosuutta koskevaan kysymykseen ei Eläketurvakeskuksen kartassa ole puututtu. Työntekijän maksuosuudesta mainittakoon tässä vain, että vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen osalta se tulee tavallisimmin vaihtelevaan välillä 0.5 - 2 % palkasta ja perhe-eläkkeen osalta välillä 2 - 4 % palkasta.

Ulkonaisilta puitteiltaan lisäetukysymys alkaa siis vakuutusyhtiöiden osalta olla valmis. Eläkesäätiöiden kohdalla ei olla vielä yhtä pitkällä. Sosiaaliministeriön laskentaohjeet eivät vielä ole valmiit eivätkä myöskään lisäetu-säätiön mallisäännöt. Voidaan kuitenkin todeta, että työeläkejärjestelmän viimeinen rakenteellinen vajuus on nyt pääosiltaan täytetty. Toimeenpano riippuu nyt lähinnä eläkelaitoksista. Kaikilla tahoilla seurataan varmaan-kin mielenkiinnolla, millaista osaa suurella työllä valmistetut vapaaehtoiset lisäedut tulevat työeläkejärjestelmässä näyttelemään.

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAT ALOITTEET

Kuten tunnettua eduskunta hyväksyi työeläkelakien muutokset sellaisina kuin ne olivat Eläketurvakeskuksen ehdotuksen pohjalla annetussa hallituksen esityksessä. Lainmuutokset ja niihin liittyvät uudet toimeenpanomääräykset julkaistiin asetuskokoelmassa (525 - 531/63) 3 päivänä joulukuuta 1963, josta päivästä ne ovat voimassa. Hallituksen esitystä käsiteltäessä eduskunnassa käsiteltiin myös eräitä TEL:n muuttamista koskevia lakialoitteita. Seuraavassa aloitteet selostetaan niiden numerojärjestyksessä.

Edustaja Kilpi ja kahdeksan muuta Suomen kansan demokraattisen liiton eduskuntaryhmään kuuluvaa kansanedustajaa toteavat, että sivutoimena hoidettava talonmiehen toimi jää TEL:n sovellutusalan ulkopuolelle. Kun tällaista tointa koskeva työsuhde perustuu säännöllisesti talonmiehen perheen päämiehen ja talonmistajan kesken tehtyyn työsopimukseen, on siitä seurauksena, että vaikka toimeen kuuluvat tehtävät hoitaakin todellisuudessa vaimo, tällä ei kuitenkaan ole oikeutta eläketurvaan, koska hän ei ole muodollisessa työsuhteessa työnantajaan. Aloitteessa ehdotetaan TEL 1 §:n 1 momenttiin otettavaksi säännös siitä, että milloin kysymys on talonmiehen tehtävistä, on työnantajan riippumatta siitä, kenen nimiin työsopimus on tehty, järjestettävä ja kustannettava eläketurva sille talonmiehen perheeseen kuuluvalla henkilöllä, joka sanotut tehtävät säännöllisenä työaikana pääasiallisesti suorittaa.

Edustaja Kokkola ja 22 muuta eri puolueiden eduskuntaryhmiin kuuluvaa kansanedustajaa toteavat, että TEL:n toimeenpanoon liittyvien alkuvaikeuksien helpottamiseksi säädetty kuuden kuukauden odotusaika on omiaan vakavasti heikentämään monien työntekijöiden eläketurvaa. Kun täytäntöönpanon ensi vaihe nyt on toteutunut, ei enää ole syytä ylläpitää näin pitkää odotusaikaa, minkä vuoksi sitä ehdotetaan lyhennettäväksi yhdeksi kuukaudeksi. Samassa aloitteessa ehdotetaan myös, että TEL:iin otettaisiin samanlainen työkyvyttömyyden määritelmä kuin LEL 4 §:n 2 momentissa ja että

TEL 8 §:n 6 momenttia muutettaisiin niin, että eläkkeitä yhteensovitettaessa kansaneläkkeestä otettaisiin huomioon vain kansaneläkelain 26 §:n mukainen perusosa.

Edustajat Rihtniemi ja Huurtamo toteavat, että pienyrittäjän oma työpanos on usein olennainen tekijä hänen yrityksessään ja eläketurva sen menettämisen varalta voi olla yhtä tarpeellinen kuin työntekijäasemassa olevienkin kysymyksessä ollessa. TEL 1 §:n 3 momentin säännös työnantajan oikeudesta sisällyttää itsensä eläketurvaan ei läheskään peitä kaikkea käytännön tarvetta, koska se on sovellettavissa vain sellaisiin yrittäjiin, joilla on TEL:n alaisia työntekijöitä. Kun sanottu rajoitus ei voi olla sosiaalisesti enempiä kuin muutoinkaan perusteltavissa, aloitteessa ehdotetaan TEL 1 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että jokainen Suomessa asuva henkilö, joka ei ole TEL:n piiriin kuuluvassa työsuhteessa, olisi oikeutettu asetuksessa säädettävien ehtojen järjestämään itselleen eläketurvan, jonka suhteen noudatetaan soveltuvin osin TEL:n säännöksiä.

Edustaja Flinck ja 28 muuta sosiaalidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmään kuuluvaa kansanedustajaa kiinnittävät huomiota siihen, että TEL 8 §:n 1 momentin mukaan eläkkeitä yhteensovitettaessa otetaan huomioon mm. tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain nojalla saadut korvaukset. Henkilölle, joka ennen TEL:n voimaantuloa tai sen voimassa ollessa vahingoittuu, lasketaan työeläke joko kokonaan tai osittain vahingoittumisen jälkeen saadun vähentyneen ansiotulon mukaan. Tästä huolimatta vahingoittumisen perusteella saatu korvaus otetaan huomioon kokonaiseläkkeen määräämisessä. Kun säännös johtaa siihen, että esim. työtapaturmassa pysyvän vamman saaneen myöhempää eläketurvaa epäoikeutetusti supistetaan tai vahingoittunut kokonaan menettää eläkelain muille suoman turvan ja kun yleisesti katsotaan työeläkkeen muodostavan osan työntekijän palkasta eikä eläkkeen koskemattomuusperiaatteen loukkaamista saisi tapahtua vammautuneiden kohdalla, aloitteessa ehdotetaan yhteensovitussäännöstä muutettavaksi niin, ettei siinä oteta huomioon tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- eikä sotilasvammalain nojalla saatuja korvauksia.

Edustaja Hostila ja seitsemän muuta sosiaalidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmään kuuluvaa kansanedustajaa ovat aloitteessaan liikkeellä samalla asialla kuin edellä edustaja Flinck ym., kuitenkin sillä erotuksella, että he ehdottavat TEL:n yhteensovitus säännöksestä poistettavaksi viittauksen sotilasvammalakiin.

Edustaja Paasio ja kymmenen muuta sosiaalidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmään kuuluvaa kansanedustajaa toteavat, että TEL poikkeaa eläkkeen ansaitsemisajan suhteen siitä käytännöstä, mitä sekä meillä että useimmissa muissa maissa noudatetaan eläke-etuja myönnettäessä. Lain säännös, että eläkettä kertyy 1 % palkasta vuotta kohden, kuitenkin enintään 40 %, johtaa siihen, että täyden eläkkeen ansaitsemisaika on 40 vuotta. Kun näin pitkä palvelusaika täyden eläkkeen saamiseksi siirtää eläkelain täysitehoisen voimaantulon vuosikymmeniksi tulevaisuuteen ja kun kolmenkymmenen vuoden täyden eläkkeen ansaitsemisaika on katsottava riittäväksi ja olisi yhdenmukainen valtion ja kuntien eläkkeiden ansaitsemisperusteiden kanssa, aloitteessa ehdotetaan TEL 5 §:n 1 momentissa säädettyä eläkkeen karttumiskerrointa korotettavaksi 1/9 prosenttiin kuukautta kohden.

Edustaja Väyrynen ja neljä muuta sosiaalidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmään kuuluvaa kansanedustajaa toteavat, ettei TEL:n säännöksissä ole riittävästi otettu huomioon vanhuudesta aiheutuneen heikentyneen työkyvyn vaikutusta eläkkeen perusteena olevaan palkkaan, ja ehdottavat toivomusaloitteessaan, että hallitus antaisi esityksen TEL:n muuttamiseksi siten, että vanhuuseläkkeen laskemisen perusteena käytettäisiin työsuhteen päättymistä välittömästi edeltäneiden kolmen kalenterivuoden aikana saatua säännöllistä ansiota.

Kun nämä asiat olivat eduskunnassa käsiteltävinä, todettiin Eläketurvakeskuksen taholta, että useat niistä olivat hyviä ja kannatettavia. Jos kuitenkin hallituksen esitys TEL:n ja LEL:n muuttamiseksi tulisi sellaisenaan hyväk-

sytyksi, tulisi suurin osa aloitteille virikkeen antaneista epäkohdista sillä korjatuksi. Sellaiset muutokset kuin ne, jotka koskevat odotusajan lyhentämistä ja eläkkeen karttumiskertoimen korottamista, saattaisivat aiheuttaa myös haitallisia sivuvaikutuksia ja edellyttäisivät lisää valmistelua.

Eduskunnassa edellä mainitut aloitteet hylättiin. Tämä ei kuitenkaan merkitse, ettei näitä kysymyksiä olisi syytä pohtia uudelleen. Niistä voidaan löytää hyviä ajatuksia työeläkejärjestelmän vastaiselle kehittämiselle.

HS

TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄ JA KUNTOUTTAMINEN

Eläketurvakeskus on antanut lausunnon valtioneuvoston asettamalle Kuntouttamiskomitealle maamme kuntouttamislainsäädännön ja -toiminnan suunnitteilla olevaan kokonaisuudistukseen liittyvistä kysymyksistä. Lausunnossa todetaan, että nykyään yleisesti hyväksytyn katsantokannan mukaan eläketurvan järjestämiseen liittyy välittömästi myös kuntouttamistoiminta. Sen valtakunnallisen kehittämisen tulisi tapahtua siten, että sosiaalivakuutuksen eri haarat, työeläkevakuutus, tapaturmavakuutus jne. huolehtivat kukin omien vakuutettujensa piirissä esiintyvistä tapauksista ja lisäksi esimerkiksi sosiaaliministeriön tai Kansaneläkelaitoksen toimesta hoidetaan ne tapaukset, jotka eivät kuulu mainittuihin erikoisjärjestelmiin. Näin ollen työeläkelaitosten asiana olisi hakea yhteys kuntoutustarpeessa oleviin vakuutettuihinsa ja huolehtia heidän saattamisestaan tarkoituksenmukaisten kuntouttamistoimenpiteiden kohteiksi.

Lausunnossa todetaan myös työeläkelaitosten erittäin läheinen jatkuva yhteistoiminta työnantajien kanssa ja työntekijöiden voimakas edustus työelä-

kejärjestelmän eri portaissa, mikä takaa eri työalojen ja paikallisten olo-
suhteiden hyvän tuntemuksen. Yhteydet työnantajiin tarjoavat työeläkelai-
toksille hyvät mahdollisuudet avustaa kuntoutettujen työhön sijoittamisessa
ja työeläkejärjestelmästä saadaan myös erinomainen aineisto kuntouttamis-
toiminnan suunnittelua ja ohjaamista varten tarvittaville tutkimuksille.

Lausunnossa tähdennetään sitä periaatetta, että eläkkeen suorittamisen tu-
lee jatkua niin kauan kuin kuntoutusta annetaan. Samoin todetaan, että kun-
touttamistoiminta ei saa olla riippuvainen puhtaasti kustannustekijöistä,
vaan on pidettävä itsestään selvänä, että kaikin keinoin tuetaan invalidin
ponnisteluja palata uudelleen aktiiviseksi työntekijäksi yhteiskuntaan.

HS

MAAILMAN IX KUNTOUTTAMISKONGRESSIN NÄKÖALOJA

Yhdeksäs maailman kuntouttamiskongressi pidettiin Kööpenhaminassa vii-
me kesäkuussa. Sen järjesti The International Society for Rehabilitation of
the Disabled. Tämä valtava kansainvälinen kuntouttamisjärjestö sulkee pii-
riinsä jäseniä lähes kuudestakymmenestä eri maasta. Sen päämääränä on
edistää kuntouttamista kaikissa maanosissa ja opettaa ymmärtämään ja toi-
kealla tavalla auttamaan invalideja ja vajaakkykyisiä. Järjestön toiminta
ulottuu kaikille kuntouttamiseen kuuluville aloille. Tämä kuvastui selvästi
viikon kestäneen kongressin jättiläismäisestä ohjelmasta, joka käsitteli se-
kä lääketieteellisiä, sosiaalisia, kasvatuksellisia että ammatillisia kuntout-
tamiskysymyksiä. Työeläkelaitosten edustajina kolme lääkäriä otti osaa
edellämainittuun kongressiin.

Puuttumatta lähemmin kongressissa käsiteltyihin kymmeneen eri teemoihin,

kosketellaan tässä yhteydessä lyhyesti paria työeläkelakien kannalta tärkeitä kysymystä. Lukuisissa esitelmissä ja keskusteluissa korostettiin jatkuvan, kuntouttamistoimintaan sekä sen edellytyksiin ja tuloksiin kohdistuvan tutkimustyön merkitystä. Kaikkiialla tapahtuva yhteiskunnallisten olojen nopea muuttuminen heijastuu selvänä kuntouttamisen alalla. Teollinen ja teknillinen kehitys mullistaa työoloja. Työkykyisyyden ja työkyvyttömyyden käsitteet eri ammattialoilla vaativat jatkuvaa tarkistamista. Lääketieteen tarjoamat hoitomahdollisuudet muuttavat tautien ennusteita. Tapaturmien aiheuttamia vammoja sekä synnynnäisiä että sairauden aiheuttamia vikoja voidaan monin tavoin korjata ja lieventää niiden aiheuttamia haittoja. Kaikesta tästä seuraa, että kuntoutustoiminta on jatkuvan kehityksen alaisista. Jokaisella maalla on lisäksi omat, maantieteellisen aseman, kehitystason ja yhteiskunnallisten olojen sanelemat kuntouttamisongelmansa, jotka edellyttävät erikoistutkimuksia.

Kongressi kokonaisuudessaan oli ikäänkuin läpileikkaus kuntouttamisen tähänastisista saavutuksista. Huomio kiintyi siihen suurenmoiseen työhön, jota on tehty nimenomaan sodan ja tapaturmien uhrien ja erilaisista synnynnäisistä tai hankituista vioista kärsivien, etenkin raajarikkoisten hyväksi. Painopiste on toistaiseksi näihin ryhmiin kuuluvien invalidien kuntouttamisessa. Selvästi oli kuitenkin havaittavissa, että yhä keskeisemmälle sijalle on astumassa kysymys erilaisten sairauksien seurauksena syntyvien invaliditeettitilojen kuntouttamisesta. Oman maamme oloja ajatellen erikoisen kipeänä ongelmana nousee esille kroonisten sairauksien tai niiden seurauksena syntyneiden sairaalloisten tilojen aiheuttama työkyvyttömyys ja vajaakuntoisuus varsinkin nuorten ja keski-ikäisten henkilöiden kohdalla. Hermo- ja mielitaudit, verenkierto- ja hengityselinten sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat tässä suhteessa pahimmat vitsaukset.

Eläketurvakeskuksen näkökulmasta edellä selostetun kongressin virittämät ajatukset ovat erittäin ajankohtaisia. Työeläkelakien mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten työn tuloksena kertyy keskusrekistereihin jatkuvasti sosiaalisesti ja lääketieteellisesti merkittävää asiantietoutta lakien

piiriin kuuluvista työntekijöistä. Näin muodostuva aineisto on jo lähiaikoina siinä kunnossa, että se soveltuu ja myös joutuu kuntouttamistoiminnan kannalta merkittävien tutkimusten kohteeksi. Työeläkelaitosten puitteissa suoritettavan kuntouttamisen suuret linjat määräytyvät näiden tutkimusten tuloksista. Ilmeistä kuitenkin on, että keskeinen asema tässä työssä tulee kuulumaan nimenomaan sairauden ja sairauksien jättämien vajavuustilojen kuntouttamiselle.

ML

KVTEL

Julkisen sektorin eläkejärjestelmien uudistusta valmistelemaan asetettu, hallintoneuvos Torsten Törnblomin puheenjohdolla toimiva Eläkesääntökomitea on antanut ensimmäisen osamietintönsä, joka sisältää ehdotuksen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaiksi (lyh. KVTEL). Mietinnön pohjalla laadittu hallituksen esitys on parhaillaan käsiteltävänä eduskunnassa.

Esityksen mukaan laki tulisi koskemaan kuntien ja kuntainliittojen viranhaltijoita ja työntekijöitä. Myös kuntainliittoihin rinnastettavien yliopistollisten keskussairaalaliittojen ja seutukaavaliittojen viranhaltijat ja työntekijät tulisivat kuulumaan lain piiriin, samoin lain toimeenpanoa varten perustettavan kunnallisen eläkelaitoksen viranhaltijat ja työntekijät. Sitä vastoin laki ei koskisi niitä viranhaltijoita ja työntekijöitä, joiden "virka- tai työsuhteeseen perustuvasta eläketurvasta on säädetty erikseen". Sellaisia ovat kaupungin- ja kunnanlääkärit, terveystieteiden ja kättilöt sekä kansakoulunopettajat ja eräät muut kansankoululaitoksen viranhaltijat. Myös LEL:n piiriin kuuluvat kunnalliset työntekijät on tarkoitus ainakin toistaiseksi jät-

tää uuden lain ulkopuolelle.

Eläketurva jakaantuisi peruseläketurvaan ja lisäeläketurvaan, joista ensiksi mainittu käsittäisi TEL:n vähimmäisvaatimukset täyttävän oikeuden vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen. Peruseläketurvaan tulisi siten mm. sovellettavaksi TEL:ssa omaksuttu koskemattomuusperiaate. Lisäeläketurva olisi vapaaehtoinen ja sen piiriin kuuluminen riippuisi siitä, onko kunta, kuntainliitto tai vastaava yhteisö saattanut viranhaltijansa ja työntekijänsä lisäeläketurvasta osallisiksi. Sen tarkoituksena olisi täydentää peruseläketurvaa niin, että kokonaisturva vastaisi nykyistä kunnallisten eläkesääntöjen mukaista eläketurvaa. Lisäeläketurvaa järjestettäessä olisi käytettävissä kaksi tai useampia vaihtoehtoja. Tarkoituksena on ollut, ettei koskemattomuusperiaatetta sovellettaisi lisäeläketurvaan.

Lakiehdotukseen ei ole otettu yksityiskohtaisia säännöksiä eläketurvan ai-neellisesta sisällöstä, vaan tästä määrättäisiin kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä, jonka hyväksyisi eläkelaitoksen ylimpänä päättävänä elimenä toimiva, sisäasiainministeriön kuntien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä asettama valtuuskunta. Eläkelaitoksen hallintoa hoitaisi sen hallitus, jonka valtuuskunta valitsee. Hallituksessa olisi varsinaisten jäsenten ja varajäsenten ohella viisi lisäjäsentä, jotka osallistuisivat eläkeasioiden käsittelemiseen ja joista kaksi valittaisiin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muista lisäjäsenistä yhden tulisi olla oikeustieteen kandidaatin tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen, yhden perehtynyt vakuutustoimintaan ja yhden lääkäri.

Eläkejärjestelmän kustannukset rahoitettaisiin jaotusperiaatteen mukaan siten, että menot kultakin varainhoitovuodelta jaettaisiin jäsenyhteisöjen vastattaviksi niiden sinä vuonna eläketurvan alaisille viranhaltijoilleen ja työntekijöilleen suorittamien palkkojen yhteismäärien suhteessa, jolloin kuitenkin palkat ensin kerrottaisiin eläkelaitoksen valtuuskunnan vahvistamalla kertoimella. Kertoimen suuruus riippuisi mm. siitä mistä lähtien ja

minkälaisena jäsenyhteisö on toteuttanut lisäeläketurvan. Kunnallisen eläkelaitoksen päätöksestä muussa kuin eläkettä koskevassa asiassa haettaisiin muutosta lääninhallitukselta, jonka päätöksestä voitaisiin valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuelimeksi eläkeasioita varten perustettaisiin kunnallisen eläkelaitoksen yhteyteen eläkelautakunta, jonka jäsenet määräisi sosiaaliministeriö. Eläkelautakunnan päätöksestä haettaisiin muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lakiehdotukseen on vielä otettu eräitä muita säännöksiä, joista tässä mainittakoon vain ne, jotka erityisesti kiinnostavat työeläkejärjestelmän toimienpanijoita. Kunnallisella eläkelaitoksella olisi oikeus sopia yhteistoinnista ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion eläkeasioita hoitavien viranomaisten sekä Eläketurvakeskuksen ja myös muiden eläkelaitosten, mm. työeläkelaitosten kanssa. Kunnallisen eläkelaitoksen toimesta annettava eläketurva tulisi voimaan 1.7.1964, josta alkaen jäsenyhteisö ei voisi järjestää eikä pitää voimassa virka- tai työsuhteeseen perustuvaa eläketurvaa lain piiriin kuuluville viranhaltijoilleen ja työntekijöilleen muulla kuin ehdotetussa laissa tarkoitettulla tavalla. Kunnallinen eläkelaitos ja työeläkelaitos voisivat sosiaaliministeriön suostumuksella sopia TEL:n mukaisen kunnallisia työntekijöitä koskevan vastuun siirtämisestä kunnalliselle eläkelaitokselle. Työntekijä, joka ennen 1.7.1964 on ollut kunnallisessa työsuhteessa ja jolla sen perusteella olisi oikeus TEL:n mukaiseen eläketurvaan, mutta jolle sitä ei ole järjestetty TEL:ssä säädettyllä tavalla, säisi ennen 1.7.1964 sattuneen eläketapahtuman johdosta TEL:n mukaisen eläketurvan kunnalliselta eläkelaitokselta.

Eläketurvakeskus on antanut lausunnon lakiehdotuksesta ja siihen nähden, että työntekijät suhteellisen yleisesti siirtyvät paitsi kunnan palveluksesta toisen kunnan palvelukseen myös yksityisille työnantajille ja päinvastoin, kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, miten järjestelmien rinnakkainen toiminta käytännössä voisi tapahtua. Lausunnossaan Eläketurvakeskus toteaa mm., että "vaikkakin kaikilta osin ei täydelliseen yhtenäisyyteen työeläke-

lakien ja kunnallisen eläkejärjestelmän välillä näytä päästävän, esimerkiksi valitusmenettelyssä sekä erinäisissä vähäisissä yksityiskohdissa, ehdotettu laki kuitenkin hyvin on toteutettavissa johtuen siitä, että tärkeimmät periaatteet on suunniteltu riittävän samankaltaisiksi". Puutteellisuutena on myös mainittu koskemattomuusperiaatteen rajoittaminen sovellettavaksi pakollisesti vain peruseläketurvaan.

HS

LEL-TYÖVOIMAA TUTKITTU

Eläketurvakeskuksessa on suoritettu ensimmäinen LEL:n piiriin kuuluvaa työvoimaa koskeva tutkimus, joka perustuu työntekijöistä pidettävän magneettinauharekisterin sisältämiin tietoihin. Tutkimuksen suorittamisen aikaan elokuun loppupuolella oli rekisteriin viety tiedot maaliskuun LEL-tilityksiä myöten kaikilta muilta osilta paitsi Metsäalan työeläkekassan ns. perioditilittäjien kohdalta, joiden tilityksiä oli tuolloin rekisteröity vasta joulukuun loppuun saakka. Tämä vajaus heikensi tutkimuksen tuloksia samoin kuin eräät muut rekisteritiedoissa olevat heikkoudet, jotka osittain johtuvat rekisteröintijärjestelmästä, osittain taas voidaan lukea kuuluviksi rekisteröinnin alkuvaiheen hankaluuksiin. Niinpä nauhoilla oli vielä tutkimuksen suorittamisen aikaan joukko kaksoisrekordeja sellaisilla työntekijöillä, joiden henkilötiedot olivat tulleet erilaisina eri tilityksissä. Selvittelytyön edistyessä näiden määrä koko ajan vähenee. Työvoiman liikkuvuutta koskeva osa tutkimuksesta oli rajoitettava niin lyhyeen aikaan kuin viiden kuukauden jaksoon marraskuusta 1962 maaliskuuhun 1963, koska tätä vanhemmat rekisteröinnit eivät sisältäneet kaikkia tarvittavia tietoja.

Liikkuvuuden tutkimista tulee jatkuvasti vaikeuttamaan se, että rekisteri-

nauhalla ei ole työsuhteen alkamis- ja päättymispäiviä, eivätkä samaan kalenterikuukauteen kohdistuvat tilitykset, jos näitä on useampia, ole keskenään missään määrättyssä järjestyksessä. Työnantajan nimestä, jota on käytettävä työpaikan vaihtumisen ilmaisijana, on viety nauhalle vain kymmenen ensimmäistä merkkiä, joten samalla tavoin alkavat nimet eivät aina erotu toisistaan. Toisaalta eivät kaikki työnantajat ilmoita nimeään aina täsmälleen samalla tavoin, mikä taas aiheuttaa liikkuvuustutkimuksessa virheitä vastakkaiseen suuntaan. Nämä heikkoudet huomioon ottaen onkin seuraavassa esitettyihin tuloksiin suhtauduttava vain suuntaa antavina likimääräislukuina.

LEL:n voimassa olon yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana eli 1.7.1962 - 31.3.1963 oli yhteensä 422 000 työntekijää ansainnut LEL:n alaista palkkaa. Koska kysymys on nimenomaan lyhytaikaisista työsuhteista, eivät nämä kaikki luonnollisestikaan ole yhtäaikaan olleet LEL-töissä. Suurimmillaan oli samana kuukautena rekisteröityjen työntekijöiden määrä joulukuussa, jolloin LEL-ansioita rekisteröitiin 204 000 henkilölle, kun esimerkiksi syys-marraskuussa rekisteröintien määrä kuukautta kohti oli 186 000 - 188 000.

Ylivoimaisesti eniten työvoimaa on Rakennusalan työeläkekassan alaan kuuluvissa töissä, vähiten taas Satama-alan ja Maatalousalan työeläkekassojen piirissä. Seuraavassa taulukossa on esitetty työvoiman määrät työeläkekassottain heinä-joulukuussa 1962 (tammi-maaliskuu 1963 on tässä jätetty pois Metsäalan työeläkekassan takia, jonka osalta näiden kuukausien tiedot olivat puutteelliset).

Rekisteröityjä työntekijöitä 1 000 henk.

	Maatal.kassa	Metsäkassa	Rak.kassa	Satamakassa
Heinäkuu	17.6	37.5	106.7	11.1
Elokuu	18.1	48.5	117.6	11.2
Syyskuu	17.5	48.6	113.9	10.6
Lokakuu	17.2	50.0	111.8	10.1
Marraskuu	14.0	56.2	111.2	9.8
Joulukuu	13.6	75.8	108.7	9.4

LEL:n piiriin kuuluvat työalat ovat etupäässä miesten aloja: näissä töissä oli heinä-maaliskuun aikana vain vajaat 42 000 naista, mikä merkitsee hieman alle 10 % kaikista rekisteröidyistä työntekijöistä. Suurin oli naisten osuus maatalouskassan piirissä, jossa se vaihteli 16-38 %, ollen kesällä korkeampi kuin talvella. Metsäkassan alaan kuuluvissa töissä oli heinäkuussa naisia 7.9 %, mutta joulukuussa enää 2.8 % työntekijöistä. Rakenuskassassa vaihteli naisten osuus välillä 7.9 - 9.6 %; satamakassan piirissä se oli heinä-joulukuussa 9.2 - 10.0 %, mutta pienentyi sen jälkeen jyrkästi, ollen maaliskuussa enää vain 2.0 %.

Rekisteriin merkityistä 422 000 työntekijästä oli 331 000 työskennellyt vain yksityisten työnantajien palveluksessa. 43 000 oli saanut ansionsa pelkästään valtion töissä ja 48 000 työntekijää oli ehtinyt tänä aikana tehdä työtä sekä valtiolle että yksityiselle työnantajalle.

Näillä aloilla, joille lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työvoima tietenkin erittäin liikkuvaa muuttaen jatkuvasti sekä työnantajalta toiselle että myös LEL:n piiristä ulos ja taas takaisin LEL:n piiriin. Tästä on tutkimuksen yhteydessä saatu selvä kuva, joskin tätä koskeva osa tutkimuksesta on, kuten edellä jo mainittiin, teknillisistä syistä jouduttu rajoittamaan viiden kuukauden jaksoon marraskuusta 1962 maaliskuuhun 1963.

Marraskuussa 1962 oli LEL-työsuhteita yhteensä 188 000. Seuraavan maaliskuun loppuun mennessä tapahtui niissä yhteensä n. 480 000 muutosta eli lähes 100 000 muutosta kuukautta kohden. Muutoksista oli runsaasti 210 000 siirtymisiä LEL:n piirissä työsuhteesta toiseen ja lähes 270 000 siirtymisiä LEL:n piirin rajan yli sen ulkopuolelle tai päinvastoin ulkopuolelta tämän lain piiriin.

Ylivoimaisesti suurin osa eli yli 80 % LEL-piirin sisällä tapahtuneista muutoksista oli vaihtoja työnantajalta toiselle saman työeläkekassan piirissä pysyen. Suhteellisesti eniten näitä oli satamakassan töissä, joissa tutkitun viiden kuukauden aikana oli keskimäärin kolme tällaista vaihtoa kuta-

kin työntekijää kohti. Rakennus- ja metsäkassassa oli kummassakin keskimäärin yksi vaihto työntekijää kohti, kun taas maatalouskassassa tämä luku oli 0.4, mikä merkitsee yhtä vaihtoa keskimäärin 2 1/2 työntekijää kohti.

Eri työeläkekassojen välistä liikettä tutkittaessa tehtiin seuraavat havainnot:

	Marras-maaliskuun aikana rekisteröityjä työntekijöitä yht. 1 000 henk.	Näistä sellaisia, joille rekisteröity ansioita vain ko. kassassa	myös 1 muus- sa kassassa	3 tai 4 eri kassassa
Rakennuskassa	169.5	150.3	18.1	1.1
Metsäkassa	138.0	118.4	18.5	1.1
Maatalouskassa	29.8	19.7	9.2	0.9
Satamakassa	15.2	11.2	3.7	0.3

Vaikka niiden työntekijöiden lukumäärä, joille tutkimusaikana oli rekisteröity ansioita useammassa kuin yhdessä työeläkekassassa, olikin rakennus- ja metsäkassassa suurempi kuin pienemmissä kassoissa, on tällaisten työntekijöiden suhteellisen osuuden osalta asia päinvastoin. Kaikista ao. kassan piiriin rekisteröidyistä työntekijöistä oli rakennuskassassa 11 % ja metsäkassassa 14 % niitä, jotka tarkasteluaikana olivat olleet muidenkin kassojen töissä, kun taas maatalouskassan piirissä tämä prosenttiluku oli 34 ja satamakassassa 26. Eniten oli maatalouskassan ja jonkin muun kassan "yhteisistä" työntekijöistä ollut maataloustyön ohella metsäkassan alaan kuuluvissa töissä (23 % maatalouskassaan rekisteröidyistä), kun taas satamakassan alainen työ näyttää useimmin vuorotelleen rakennuskassaan kuuluvan työn kanssa (21 % satamakassaan rekisteröidyistä oli rekisteröity myös rakennuskassaan). Vain 22 henkilöä oli tutkitun viiden kuukauden aikana työskennellyt kaikkien neljän kassan alaisissa töissä.

Yhdeksässä tapauksessa kymmenestä liittyi kassan vaihtoon samalla työnantajan vaihtuminen. Marras-maaliskuun aikana oli kuitenkin lähes 4 000 tapausta, joissa asianomainen vaihtoi kassaa saman työnantajan palveluksessa pysyen. Suhteellisesti eniten näitä oli maatalouskassassa, jossa las-

kettiin tapahtuneen keskimäärin yksi tällainen vaihto neljääkymmentä työntekijää kohti kuukaudessa. Useimmin vaihto oli tapahtunut rajan maatalouskassa/metsäkassa yli, jokseenkin yhtä usein kumpaankin suuntaan, mutta myös rakennuskassan ja maatalouskassan välillä tällainen liike oli huomattava.

Useampia kuukausia samassa työsuhteessa pysyneiden LEL-työntekijöiden määrä näyttää ainakin tarkasteltuna talvikautena olleen erittäin pieni. Seuraavassa taulukossa nähdään tätä koskevat tulokset kolmen työeläkekassan osalta. Metsäkassan työvoimaa ei tammi-maaliskuun tietojen puutteellisuu- den takia voitu tässä mielessä tutkia.

	Marraskuun alussa rekisteröityjä työntekijöitä 1 000 henk.	Näistä samalla työnantajalla keskeytyksettä maaliskuun loppuun saakka pysyneitä 1 000 henk.	%
Rakennuskassa	110.2	15.1	13.7
Maatalouskassa	13.4	1.5	11.2
Satamakassa	9.6	1.2	12.5

Kuten taulukosta havaitaan, oli marraskuun alussa rekisteröidyistä työntekijöistä vain 11 - 14 % pysynyt keskeytyksettä samassa työsuhteessa maaliskuun loppuun asti. Sen sijaan oli huomattavasti suurempi osa tänä aikana rekisteröidyistä LEL-työsuhteista luonteeltaan aivan tilapäisiä. Niistä yhteensä 325 500 työntekijästä, jotka tarkasteltuna viiden kuukauden aikana olivat saaneet LEL:n alaista palkkaa, oli nimittäin lähes 103 000 eli n. 30 % ollut LEL-työssä vain yhtenä kalenterikuukautena.

Kaikkia edellä esitettyjä tuloksia tarkasteltaessa on alussa mainittujen materiaalin heikkouksien lisäksi pidettävä mielessä myös kausivaihteluiden mahdollinen vaikutus. Ne viisi talvikuukautta, joihin työvoiman liikkuvuutta koskeva osa tutkimuksesta nyt oli pakko rajoittaa, eivät varmasti anna oikeata kuvaa samoista ilmiöistä muina vuodenaikoina. Esimerkiksi edellä esitetty vilkas liike toisaalta maatalous- ja satamakassan toisaalta metsä-

ja rakennuskassan välillä voi suureksi osaksi johtua siitä, että tarkastelu-aika on maatalous- ja satamatöissä huonointa kautta, joten työvoima hakeutuu niistä juuri tänä aikana muihin töihin. Kesäaikana on kuva tästä asiasta luultavasti aivan toisenlainen. Kausivaihtelujen merkityksestä voidaan saada tietoja sitten, kun käytettävissä on LEL:n rekisteritiedot kokonaiselta kalenterivuodelta. Myöskin ovat viime talven lakot luultavasti vaikuttaneet jonkin verran nyt esitettyihin lukuihin.

MA

ELÄKELAUTAKUNNASTA

Eläkelautakunta on käsitellyt ensimmäisen työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan tulkintaa koskevan tapauksen. Kysymyksessä oli naispuolinen eläkkeenhakija, joka oli toiminut sanomalehdenjakajana ollen hänen jaettavanaan yksi kantopiiri. Työnantajan ilmoituksen mukaan toimi oli tarkoitettu sivutoimeksi. Eläkelaitos oli hylännyt hakemuksen, koska hakijan ei ollut katsottava saaneen pääasialliseen toimeentuloonsa riittävää ansiota.

Eläkelautakunta kiinnitti huomiota siihen, oliko valittajalla muita ansiotuloja, mitkä olivat hänen puolisonsa ansiotulot, mitkä olivat perheen asumiskustannukset ja kuinka monta jäsentä perhe käsitti. Lisäksi tutkittiin kysymystä siitä, voitaisiinko valittajan katsoa saaneen elatuksensa suorittamiensa taloustöiden perusteella. Kun perheenjäseniä oli vain kaksi ja miehen ansiot suhteellisen vaatimattomat, eikä valittajalla ollut muita ansiotuloja kuin lehdenjakajantoimesta saamansa palkka, eläkelautakunta katsoi sen riittäneen valittajan pääasialliseen toimeentuloon.

PA

TYÖKYVYTTÖMYYSASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN TOIMINNASTA

Työkyvyttömyysasiain neuvottelukunnassa oli joulukuun puoliväliin mennessä käsitelty 19 tapausta. Neuvottelukunnan viimeaikaisista lausunnoista mainittakoon seuraavat:

N:o 16/TkN/63. Eläkkeen hakija oli ollut kahdessa TEL:n alaisessa työsuhteessa, joista ensimmäinen oli kestänyt 20.5.1960 - 18.8.1962 ja jälkimmäinen 20.8.1962 - 20.2.1963. Selvitysten mukaan hakija oli pääsiäisen aikaan vuonna 1962 joutunut turvautumaan lääkäriin korkean kuumeen vuoksi, jolloin lääkäri oli pitänyt sairautta katarrina. Keuhkoja ei ollut tarkemmin tutkittu. Joulukuussa 1962 ja tammikuussa 1963 hakija oli uudelleen käynyt lääkärissä kuumeilun vuoksi saaden lääkkeitä, mutta silloinkaan ei keuhkoja ollut läpivalaistu. Hän oli sitten 5.2.1963 ollut pakollisessa pienoisoröntgenkuvauksessa ja sen perusteella kutsuttu jälkitarkastukseen, jota ennen hän kuitenkin jatkuvan kuumeilun vuoksi oli 28.2.1963 käynyt lääkärin vastaanotolla. Lääkäri oli lähettänyt hänet tuberkuloositoimistoon, jossa oli todettu hänen sairastavan keuhkotautia. Parantolassa hän oli ollut hoidettavana 12.3.1963 lähtien ja kansaneläke oli myönnetty hänelle 1.4.1963 ja 1.6.1964 väliseksi ajaksi.

Neuvottelukunta katsoi, että hakijan työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus oli alkanut hänen ollessaan jälkimmäisessä edellä mainitusta työsuhteista, mutta ennen kuin tämä työsuhde oli kestänyt kuusi kuukautta.

N:o 18/TkN/63. Eläkkeen hakija oli 20.7.1960 lukien ollut TEL:n alaisessa työsuhteessa, josta hän oli saanut lopputilin 20.2.1962, koska hän oli nauttinut päihdyttäviä aineita työpaikalla. Hänen luvattuaan pysyä raittiina hänet oli 26.2.1962 otettu takaisin saman työnantajan palvelukseen, mutta kun päihdyttävien aineiden väärinkäyttö oli jatkunut, hän oli uudelleen saanut lopputilin 15.10.1962, minkä jälkeen hän oli joutunut hoidettavaksi al-

koholistihuoltolaan. Lääkärintodistuksessa sanottiin hakijan lopettaneen työnteon 3.10.1962 ahdistuksen takia ja todistuksen mukaan hakija sairasti keuhkojen laajentumaa ja astmaa sekä sydämen laajentumaa ja mahakatarria, minkä ohella hänelle oli vuonna 1961 suoritettu mahaleikkaus puhjennut mahahaavan takia. Kansaneläke oli myönnetty 1.3.1963 alkaen ja työkyvyttömyyden pääasialliseksi syyksi oli merkitty keuhkojen laajentuma. Työnantaja katsoi, että hakija oli itse aiheuttanut työkyvyttömyytensä päihdyttävien aineiden jatkuvalla väärinkäytöllä.

Neuvottelukunta katsoi, ettei tässä tapauksessa eläkkeen hakijan voida katsoa päihdyttävien aineiden väärinkäytöllä itse aiheuttaneen työkyvyttömyytään enempää tahallisesti kuin tuottamuksellisestikaan, joten tällä perusteella eläkettä ei olisi häneltä evättävä eikä vähennettävä.

HS

ELÄKEIÄSTÄ ERI MAISSA

Eläketurvakeskuksen tutkimustoimistossa on tekeillä tutkielma, jossa pyritään luomaan alustavaa kuvaa siitä, minkälaisia eläkejärjestelmät ovat meillä ja muualla. Tätä varten on valittu toistakymmentä maata, joiden järjestelmiä tarkastellaan eräiden keskeisten kohtien osalta.

Tarkastelun pohjaksi on pyritty luokittelemaan maat siten, että ne, joiden eläkejärjestelmät ovat perusrakenteeltaan samantyyppisiä, muodostaisivat aina yhden ryhmän. Tällainen ryhmittely tuo yhtenäisyyttä järjestelmien monivivahteisten yksityiskohtienkin tarkasteluun. Eräiden järjestelmien luokittelu on kuitenkin tuottanut vaikeuksia, josta johtuen tutkimustoimistossa pyritään parhaillaan mm. tarkentamaan ryhmittelyperusteita.

Toistaiseksi on käytetty seuraavaa eläkkeiden mitoitustavan mukaista luokitusta:

- 1) Tasasuuruisten eläkkeiden järjestelmät
- 2) Sekä tasasuuruisten että ansioihin suhteutettujen eläkkeiden järjestelmät
- 3) Ansioihin suhteutetut eläkejärjestelmät

Eräs tutkielman kohteista, jota nyt tässä kirjoituksessa käsitellään esimerkkinä tarkastelutavasta, on järjestelmissä noudatettu yleinen eläkeikä. Siinä on huomattavia eroavaisuuksia ensinnäkin eri maiden välillä ja lisäksi eri maissa a. o. henkilön sukupuolen ja joskus myös ammatillisen ryhmän puitteissa. - Seuraavassa esitetään eräiden maiden eläkeikä tietoja. Maat on jaoteltu e. m. järjestelmien perustyyppien mukaisiin ryhmiin.

<u>1-ryhmän maat</u>	<u>Miehet</u>	<u>Naiset</u>
Hollanti	65	65
Norja	70	70
Tanska	67	62

2-ryhmän maat

Englanti; kansaneläke	65	60
työeläke	65	60
Ruotsi; kansaneläke	67	67
työeläke	67	67
Suomi; kansaneläke	65	65
työeläke	65	65

3-ryhmän maat

Belgia	65	60
Itävalta	65	60
Länsi-Saksa	65	65
+) Puola, 1. työluokka	60	55
2. työluokka	65	60
Ranska	60	60
Sveitsi	65	63
USA	65	65

+) Työt, joihin katsotaan liittyvän suuria ammatillisia riskejä kuuluvat 1. työluokkaan.

Eläkeikä on kaikissa muissa pohjoismaissa paitsi Suomessa selvästi korkeampi kuin Keski-Euroopan maissa. Suomen eläkeikämääräykset ovat yhtäpitäviä keskieuropalaisten kanssa. Alhaisimmat eläkeiät ovat käytössä yleensä Etelä-Euroopan maissa. E. m. maista korkeimman (Norjassa) ja alhaisemman eläkeiän (Ranskassa) erotus on jopa 10 vuotta.

Miesten ja naisten eläkeikä on sama 7:ssä tarkastelun kohteena olevasta 13:sta maasta. Muissa maissa sensijaan on miesten eläkeikä vaihtelevasti 2 - 5 v. naisten vastaavaa korkeampi.

Useimmissa maissa on yleisen eläkeiän lisäksi käytössä ns. liukuva eläkeikä, jonka mukaisesti vakuutetulle on varattu mahdollisuus lykätä eläkkeelle siirtymistään muutamalla vuodella tai jäädä eläkkeelle jo ennenkuin hän saavuttaa yleisen eläkeiän. Tällainen eläkeiän liukuminen vaikuttaa yleensä myös eläkkeen suuruuteen. Liukuvan eläkeiän käytön rajoista ja sen vaikutuksesta eläkkeen suuruuteen on kussakin maassa hieman toisistaan poikkeavia säännöksiä. Esim. Ruotsin eläkejärjestelmässä voi eläkeikä liukua sekä ylös- että alaspäin, määräysten mukaan voidaan eläkkeelle jäädä kuitenkin aikaisintaan 63 vuotiaana, jolloin eläkkeen määrä on vastavasti täysimääräistä eläkettä pienempi. Englannin eläkejärjestelmissä on liukumismahdollisuutta ylöspäin 5 vuotta. Kansaneläkejärjestelmässä eläkkeen määrä nousee tällöin 6 % kultakin lykkäysvuodelta. Ranskan yleisessä vakuutuksessa taas eläkkeen määrä on 20 % kymmenen viimeisen vuoden keskipalkasta. Jos eläkkeelle siirtymistä lykätään, nousee eläke 4 prosenttiyksiköllä jokaiselta lykkäysvuodelta, kuitenkin siten, että eläkkeen enimmäismäärä on tällöin 40 % mainitusta palkasta. - Kuten tunnettua, on myös Suomen kansaneläkejärjestelmässä mahdollista lykätä eläkkeelle jäämistä, jolloin eläkkeen perusosan määrä kasvaa vuosittain 12.5 % aina 70 ikävuoteen asti. Koska perusosa useimmilla eläkkeensaajilla kuitenkin muodostaa vain pienen osan kansaneläkkeestä ja tukiosaan ei tule korotusta, on kokonaiseläkkeen suhteellinen nousu yleensä paljon pienempi, ja lykkäämismahdollisuuden käyttö onkin luultavasti tästä syystä jäänyt käytännössä erittäin vähäiseksi. Maamme työeläkejärjestelmässä on niinkään jätetty

mahdollisuus liukuvan eläkeiän käyttöön (TEL 3 §). Sen käytön vaikutuksista eläkkeen suuruuteen määrätään sosiaaliministeriön hyväksymissä ehdoissa ja perusteissa.

Yleisten eläkejärjestelmien lisäksi on useissa maissa vielä erityisjärjestelmiä, jotka koskevat jotain tai joitakin erityisammattiryhmiä. Näissä järjestelmissä eläkeikä poikkeaa useinleisten eläkejärjestelmien lukemista. Liukuvan eläkeiän käyttäminen on näissä myös hyvin tavallista. Erityisjärjestelmistä mainittakoon tässä esimerkkeinä Suomen merimieseläkelaki, jossa eläkeikä on miehistölle 60 vuotta ja päällystöllä 65 vuotta. Norjan vastaavanlaisessa järjestelmässä on eläkeikä 60 vuotta ja siinä on mahdollista viiden vuoden liukuminen, norjalaiset metsätyöntekijät pääsevät eläkkeelle 65 vuotiaana jne. Yhdysvaltain rautateiden palveluksessa 10 vuotta ollut jää eläkkeelle 65 vuotiaana ja jos palvelusta on kertynyt 30 vuotta voi asianomainen jäädä eläkkeelle jo 60 vuotiaana. Länsi-Saksan kaivostyöläinen taas pääsee eläkkeelle jo 50 vuotiaana.

SF

KONKURSSEJA KOSKEVA TUTKIMUS

Eläketurvakeskuksen tutkimustoimistossa on äskettäin saatu päätökseen tutkimus maassamme vuosittain vireillepannuista liikeyrityskonkursseista.

Tutkimuksen tarkastelukohteiksi on valittu vuosina 1949-60 vireillepannut liikeyrityskonkurssit, joita on pyritty analysoimaan pääosin valmiin tilastotietojen puitteissa. Työn yhteydessä ei siten ole käännytty suoraan verotajan, yritysten tai tuomioistuinten puoleen vaan on tyydytty siihen informaatioon, jota Tilastollisella päätoimistolla ja Kaupparekisterillä oli tältä alueelta tarjottavana.

Tutkimus jakautuu kolmeen pääosaan. Näistä ensimmäinen käsittää konkurssitiheyslaskelmia, joissa yritykset on luokiteltu yritysmuodon ja toimialan mukaan. Toimialoittainen tarkastelu on kuitenkin tehty vain vuosilta 1953 ja 1960.

Toisessa osassa on tarkasteltu eräitä konkurssi-indikaattoreita kuten osakeyhtiöiden ikää, tasesuhdelukuja ja liikkeenjohdossa tapahtuneita henkilövaihdoksia, koska on pidetty mahdollisena, että konkurssin lähestyminen näkyisi muutoksena yrityksen käyttäytymisessä. Kolmannessa osassa on selvitelty konkurssipesien osingonjakoa vuosina 1959-60 vireillepantujen osakeyhtiökonkurssien osalta lähinnä sen aineiston perusteella, jota Tilastollinen päätoimisto on konkurssitietolomakkeittensa avulla kerännyt. Tutkimuksen yhteydessä saaduista tuloksista mainittakoon tässä esimerkkinä eräitä konkurssitiheyslaskelmia.

Konkurssitiheys määriteltiin tutkimuksessa seuraavasti:

$$\text{Konkurssitiheys vuonna (n)} = \frac{\text{Vuoden n aikana vireillepannut konkurssit}}{\text{Vuonna n toiminnassa olleet yritykset}} \text{ o/oo}$$

Yritysmuodottain luokitellen oli osakeyhtiöiden vuotuinen konkurssitiheys vuosina 1949-60 selvästi suurempi kuin muiden yritysmuotojen. Vuotta 1951 lukuunottamatta, joka oli poikkeuksellisen alhainen (5.8 o/oo), se vaihteli välillä 11.4 - 21.6 o/oo, koko tarkasteluajan keskiarvon ollessa 15.2 o/oo. Ilman asunto-osakeyhtiöitä, joiden mukanaolo on vaikuttanut tiheyslukuja alentavasti, olisi osakeyhtiöiden keskimääräiseksi konkurssitiheydeksi koko ajanjaksolta ilmeisesti tullut runsaat 20 o/oo.

Yksityisyrittysten konkurssitiheys vaihteli vastaavana aikana välillä 1.6 - 5.5 o/oo, keskiarvon ollessa 3.7 o/oo.

Kolmannen ryhmän, muut yhteisöt, kohdalla tulokset ovat epäluotettavimmat. Yhtenä ryhmänä käsitellen näyttää niiden konkurssitiheys olevan samaa luokkaa kuin yksityisten yritysten, ryhmän epähomogeenisuuden takia ei tällä tuloksella kuitenkaan juuri ole merkitystä.

Toimialan vaikutusta konkurssitiheyteen tarkasteltiin vain vuosien 1953 ja -60 aineistojen perusteella. Toimialajako tehtiin suhteellisen karkeasti ryhmiin teollisuus, kauppa, liikenne, palvelukset, maa- ja metsätalous sekä lisäksi osakeyhtiöiden kohdalla asunto-osakeyhtiöt. Rakennustoiminta sisällytettiin teollisuuteen.

Tämän jaon puitteissa voitiin osakeyhtiöiden osalta todeta, että teollisuus-osakeyhtiöillä oli molempina tarkasteluvuosina suurin konkurssitiheys (29.1 ja 27.0 o/oo). V. 1953 oli kaupan konkurssitiheys selvästi pienempi (14.8 o/oo) mutta v. -60 se oli samaa suuruusluokkaa teollisuuden kanssa (23.5 o/oo). Tälle muutokselle ei ole vielä löydetty selitystä kuten ei sillekään, että palvelusten ryhmään luettujen osakeyhtiöiden konkurssitiheys oli v. -60 vain 12.8 o/oo sen oltua 20.0 o/oo vuonna -53. Etenkin palvelusten ryhmän osalta on mahdollista, että muutos johtuu aineiston toimialaluokituksessa olevista heikkouksista. Liikenneosakeyhtiöiden konkurssitiheys oli molempina vuosina alle puolet teollisuuden vastaavista luvuista (10.0 o/oo molempina vuosina). Maa- ja metsätalouden ryhmä on kovin pieni ja siksi satunnaisvaihteluille altis; näyttää kuitenkin, että konkurssit ovat siinä harvinaisempia kuin muilla toimialoilla.

Asunto-osakeyhtiöiden konkurssitiheys on hyvin pieni (1.0 o/oo v. -53 ja 1.8 o/oo v. -60); ne ovat tässä suhteessa rinnastettavissa yksityisiin yrityksiin.

Konkurssitutkimuksen yhteydessä saadut tulokset ovat jo tässä vaiheessa antaneet aiheen Eläketurvakeskuksen luottovakuutuksen tariffien tarkistamiseen eräissä suhteissa. Tällöin ei kuitenkaan vielä ole otettu huomioon esimerkiksi edellä esitettyjä eroja konkurssitiheydessä eri yritysmuotojen ja toimialojen kesken, koska mahdollisuudet tällaisten seikkojen huomioon ottamiseksi ovat edelleen selvittelyn alaisina.

Tutkimusmonisteesta (27 sivua; 7 liitettä) mahdollisesti kiinnostuneita kehoitetaan ystävällisesti kääntymään Eläketurvakeskuksen puoleen.

ETK:N HORISONTISTA

+

TEL:n piiriin kuuluvien työntekijäin alkurekisteröinti alkoi viime kesänä ja on jo pääosaltaan suoritettu. Niitä eläkelaitoksia, jotka eivät vielä ole toimittaneet työntekijäluetteloita Eläketurvakeskukselle, pyydetään tekemään se mahdollisimman pian.

+

Työeläkekorttien toimittamisessa TEL-tapauksissa on ryhdytty noudattamaan yleisestä tavasta poikkeavaa menettelyä niissä tapauksissa, joissa eläkelaitos ilmoittaa Eläketurvakeskukselle samalla kertaa sekä työsuhteen alkamisen että sen päättymisen ja kyseessä on ensimmäinen työntekijää koskeva ilmoitus. Eläketurvakeskus rekisteröi tällöin työntekijän ja antaa hänelle työeläkekortin numeron, mutta työeläkekorttia ei kuitenkaan tämän ilmoituksen perusteella kirjoiteta eikä lähetetä. On näet ilmeistä, että työnantaja ei työsuhteen päätyttyä useinkaan voi toimittaa työeläkekorttia perille. Kun työntekijän seuraavan työsuhteen alkaminen rekisteröidään, kirjoitetaan ja lähetetään työeläkekortti, jossa siis on jo aikaisemmin annettu numero.

+

TEL-työsuhteita koskevista eläkelaitosten ilmoituksista Eläketurvakeskus palauttaa eläkelaitoksille vain työntekijäluettelot. Eläkelaitosten on syytä tarkistaa, että kaikki Eläketurvakeskukseen lähetetyt työsuhdeilmoitukset aikanaan esiintyvät rekisteröintiluettelossa ja ovat siis joutuneet Eläketurvakeskuksen käsittelyyn. On kuitenkin syytä huomauttaa, että samanaikaisestikin ETK:lle lähetetyt ilmoitukset saattavat joutua eri työruutiineihin, ja tästä syystä tieto näiden tapausten käsittelystä voi tulla eläkelaitokselle useissa erissä.

+

Työntekijäin henkilötietojen korjausilmoitusten käsittelystä Eläketurvakes-

kus ei lähetä eläkelaitoksille rekisteröintiluetteloja, vaan tehdyt korjaukset ilmoitetaan erillisillä lomakkeilla, "henkilötietojen korjausilmoituksilla". Tätä tietä eläkelaitos saa tietoonsa myös ne korjaukset, jotka on tehty työntekijän kääntynytä asiassa suoraan Eläketurvakeskuksen puoleen. Samoin eläkelaitos saa tietää työntekijän henkilötietojen korjauksesta siinäkin tapauksessa, että eläkelaitoksen välityksellä rekisteröity työsuhde on jo päätynyt. Eläkelaitosten toivotaan merkitsevän muutokset omiin kortistoihinsa ja käyttävän vastaisissa Eläketurvakeskukselle toimitettavissa ilmoituksissaan henkilötietojen korjattua muotoa.

+

Sosiaaliministeriö on 9 päivänä marraskuuta 1963 (as.kok. 495/63) annetulla päätöksellä vahvistanut TEA:n ja LEA:n 9 §:ssä tarkoitetun palkkaindeksiluvun ensi vuodeksi. Päätöksen mukaan palkkaindeksiluku vuonna 1964 on 116.

+

UUSIA YLEISKIRJEITÄ

Yleiskirje n:o 13/63 koski luottovakuutuksen hoitamista varten Eläketurvakeskukselle toimitettavia tietoja. Kirje jaettiin TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkesäätiöille ja eläkekassoille. Liitteenä oli luettelo ETK:lle toimitettavista asiakirjoista ja tiedoista sekä lainasopimuksen malli.

Yleiskirje n:o 14/63 käsitteli työeläkelainsäädännön soveltamista ulkomaan suhteita koskevissa tapauksissa ja jaettiin TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille.

Yleiskirje n:o 15/63 sisälsi työeläkelainsäädännön muutosten oikeusvaikutukset taannehtivuutta silmällä pitäen. Kirje lähetettiin TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille.

Yleiskirjeessä n:o 16/63 oli asiana eläkevakuutuslaitosten taannehtivan vastuun luottovakuutus ja luottovakuutuksen varoista korvattavat vakuutusmaksut. Kirje toimitettiin TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkevakuutusyhtiöille ja eläkekassoille.

Yleiskirje n:o 17/63 sisälsi rekisteröimiskelpoiset lisäedut. Se on jaettu TEL:n mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille. TEL:n muutoksen johdosta tullaan kirjeeseen vielä tekemään eräitä muutoksia esim. työkyvyttömyyden määritelmän osalta. Näistä ilmoitetaan eläkelaitoksille lähiaikoina.

TYÖELÄKEPÄIVÄT

Tietokoneyhdistys ja Suomen Teknillinen Seura järjestivät lokakuun 7-8 päivinä Helsingissä esitelmä- ja neuvottelupäivät, joilla käsiteltiin niitä työnantajaa koskevia työeläkejärjestelmän kysymyksiä ja tehtäviä, jotka liittyvät hänen velvollisuuksiinsa järjestelmän tarvitsemien tietojen toimittajana ja käsittelijänä. Tietokoneiden käyttö ja osuus näissä tehtävissä tulivat esille myös tähänastisten kokemusten valossa.

Eläkepäivien avauksen suoritti Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja T. Jylhä. Työeläkejärjestelmän keskuslaitosten piiristä esiintyivät alustajina fil.kand. M. Kaikkonen Eläketurvakeskuksesta ja konttoripäällikkö A. Vii-

tanen työeläkekassojen keskustoimistosta. Maisteri Kaikkosen aiheena oli TEL-järjestelmä, konttoripäällikkö Viitasen aiheena LEL-tilitykset. Vakuutusalan asiantuntijoina esitelmöivät maisteri J. Kolehmainen aiheenaan työnantajan ilmoitusvelvollisuus sekä työsuhteen päättymisilmoitus ja eläkepalkka, fil.maisteri V. Hauru työnantajakohtaisista eläkelaitoksista ja fil.maisteri M. Kurimo aiheesta eläkesäätiön hoito vakuutusyhtiössä. Fil.kand. E. Hovinen sosiaaliministeriöstä valaisi työnantajakohtaisen eläkelaitoksen tietojenkäsittelyä. Kauppat. maisteri A. Hirvonen Enso-Gutzeit Oy:stä puhui työnantajan omien tieto- ja reikäkorttikoneiden käytöstä työeläkejärjestelmän tehtävien hoidossa. Tilaisuuden päätteeksi käytiin alustuksia täydentävä keskustelu fil.tohtori K. Karhusen puheenjohtamalla.

=====

RAUHALLISTA JOULUA

J A

HYVÄÄ UUTTA VUOTTA 1964

toivottaa lukijapiirille kunnioittavasti

ELÄKETURVAKESKUS

=====

KORTFATTADE SAMMANDRAG UR ARTIKLARNAS

- kändes vid tillämpningen. I dessa avseenden har förslaget till lag om tilläggsförmåner för arbetsgivarens egen försäkring i början av innevarande år. En betydande strukturell brist har frågan om de i 11 § APL förutsatta tilläggsförmåner varit. Ärendet har hela tiden varit anhängigt och undersökts av experter. Nu är den i sina huvuddrag färdig.

DE FRIVILLIGA TILLÄGGSFÖRMÅNERNA

- ändras så att de tilläggspensioner som utbetalas till arbetsgivarens egen försäkring i början av innevarande år. En betydande strukturell brist har frågan om de i 11 § APL förutsatta tilläggsförmåner varit. Ärendet har hela tiden varit anhängigt och undersökts av experter. Nu är den i sina huvuddrag färdig.

Vid verkställigheten av arbetspensionslagarna har genomförandet av det obligatoriska minimipensionsskyddet påkallat den största uppmärksamheten och de mesta åtgärderna. Vid sidan därav har till arbetspensionssystemet hörande frågor av mindre brådskande natur beretts; bl. a. fullbordades ett system för arbetsgivarens egen försäkring i början av innevarande år. En betydande strukturell brist har frågan om de i 11 § APL förutsatta tilläggsförmåner varit. Ärendet har hela tiden varit anhängigt och undersökts av experter. Nu är den i sina huvuddrag färdig.

Det första steget vid uppbyggnaden av tilläggsförmånssystemet var Socialministeriets beslut den 23.5.1962 angående villkoren för registrering av frivilliga tilläggsförmåner. Enligt detta ankom det på Pensionsskyddscentralen att besluta, med vilket innehåll tilläggsförmåner kan registreras. Pensionsskyddscentralens cirkulär nr 17/63 innehåller en "karta över dessa tilläggsförmåner". Kartan anger närmast de alternativa metoderna för bestämmande av storleken av tilläggsförmånen, ålders- och invalidpensionen samt familjepensionen ävensom villkoren för erhållande av familjepension. Beräkningsgrunderna för tilläggsförmånsförsäkringen har beretts inom Finska Livförsäkringsbolagens Förening, och Socialministeriet stadfäste dem den 13.11.1963 tillsammans med försäkringsvillkoren för tilläggsförmåner. Beträffande båda dessa ärenden anhöll Socialministeriet om Pensionsskyddscentralens utlåtande. Av villkoren i fribreven för tilläggsförmåner har den del, som avser tilläggsförmånernas samordning med ersättningarna för olycksfall i arbete och vid trafikförsäkring, redan

stadfästts.

Tilläggsförmånssystemet har fördröjts särskilt av utarbetandet av beräkningsgrunderna. Svårigheter föranleddes även av att metoden för bestämmandet av de frivilliga tilläggs pensionernas storlek skulle utformas så, att så mången arbetsgivare som möjligt bland dem skulle finna en för sitt eget företag lämplig lösning; å ena sidan krävs i praktiken, att dessa alternativ standardiseras, å den andra måste man beakta anpassningen av arbetsgivarnas motsvarande tidigare anordningar till det nya tilläggsförmånssystemet osv. Arbetet på beredningen av tilläggsförmånsfrågan påverkades även av den redan länge i förväg kända, nyligen genomförda ändringen av arbetspensionslagarna. Frågan om definitionen av invaliditet är ännu oavgjord. Tilläggsförmånsfrågan ansågs emellertid vara så brådskande, att uppgiften trots detta tekniskt sett fullbordades.

Av de frivilliga tilläggsförmånerna skall en del helt bekostas av arbetsgivaren, medan en del bekostas av arbetstagarna och arbetsgivaren tillsammans. Frågan om arbetstagarens egen premieandel berörs icke av Pensionsskyddscentralens karta. Rörande egen premieandel må här blott nämnas, att den i fråga om ålders- och invalidpensionen oftast torde komma att variera mellan 0.5 och 2 % av lönen och i fråga om familjepensionen mellan 2 och 4 % av denna.

Till sina yttre konturer börjar frågan om tilläggsförmånerna således för försäkringsbolagens vidkommande vara färdig. Beträffande pensionsstiftelserna har man ännu inte kommit lika långt. Socialministeriets beräkningsgrunder är ej ännu färdiga, inte heller modellstadgar för stiftelse, som beviljar tilläggsförmåner. Det kan likväl konstateras, att en betydande strukturell lucka i arbetspensionssystemet nu i huvudsak blivit utfylld. Verkställigheten beror nu närmast av pensionsanstalterna. På alla håll iakttar man säkert med intresse, vilken roll de efter ett omfattande arbete utarbetade frivilliga tilläggsförmånerna kommer att spela i arbetspensionssystemet.

RIKSDAGSMOTIONER RÖRANDE ARBETSPENSIONSSYSTEMET

Som känt, godkände riksdagen ändringarna i arbetspensionslagarna sådana de föreslogs i regeringens på grundval av Pensionsskyddscentralens förslag avlåtna proposition. Lagändringarna jämte nya verkställighetsbestämmelser publicerades i författningssamlingen (525 - 531/63) den 3 december 1963, från vilken dag de är i kraft. I samband med behandlingen av regeringens proposition handlade riksdagen också ett antal lagmotioner, som gällde ändring av APL. Motionerna beskrivs nedan i nummerföljd.

Riksdagsman Kilpi m. fl. föreslog ett tillägg till APL 1 § 1 mom., enligt vilket, då fråga är om gårdskarlsyssla, arbetsgivaren bör oberoende av, i vems namn arbetsavtalet gjorts, anordna och bekosta pensionskydd för den person i gårdskarlsfamiljen, som under den regelbundna arbetstiden huvudsakligen utför sysslorna.

Riksdagsman Kokkola m. fl. föreslog en förkortning av väntetiden i APL till en månad samt, att bestämmelserna i APL om invalidpension skulle för-
enhetligas med bestämmelserna i KAPL. Dessutom föreslogs i motionen, att av folkpensionen vid pensionernas samordning skulle beaktas endast pensionens grunddel.

Riksdagsmännen Rihtniemi och Huurtamo föreslog, att envar i Finland bosatt person, som icke står i APL underställt arbetsförhållande, skulle berättigas att anordna för sig själv pensionskydd, på vilket stadgandena i APL skulle tillämpas.

Riksdagsman Flinck m. fl. föreslog, att ersättning utgående enligt olycksfallsförsäkringslagen, trafikförsäkringslagen och lagen om skada, ådragen i militärtjänst, skulle lämnas utanför pensionernas samordning.

Riksdagsman Hostila m. fl. föreslog utelämnande från pensionernas sam-

ordning av ersättning enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

Riksdagsman Paasio m. fl. föreslog ändring av stadgandet i 5 § 1 mom. APL så, att pensionen skulle utgöra 1/9 % av lönen per tjänstgöringsmånad, varvid det bleve möjligt att intjäna full pension under 30 år.

Riksdagsman Väyrynen m. fl. hemställde om en sådan ändring av APL, att vid beräkning av ålderspension skulle beaktas den regelbundna inkomsten under de tre närmast föregående kalenderåren före arbetsförhållandets upphörande.

Samtliga ovan nämnda motioner blev förkastade. De är likväl av den art, att det är anledning att återkomma till dem vid utarbetandet av nya förslag till förbättring av arbetspensionssystemet.

HS

ARBETSPENSIONSSYSTEMET OCH REHABILITERINGEN

Pensionsskyddscentralen har gett utlåtande åt den av statsrådet tillsatta rehabiliteringskommittén, i vilket bl. a. konstateras, att enligt allmänt vedertagen uppfattning till anordnandet av pensionsskydd omedelbart ansluter sig också rehabiliteringsverksamhet. Det borde ankomma på arbetspensionsanstalterna att söka kontakt med sådana försäkrade inom deras krets, som är i behov av rehabilitation, samt tillse, att de erhåller ändamålsenlig behandling.

HS

IX UNIVERSELLA REHABILITERINGSKONGRESSEN

Senaste juni månad anordnades i Köpenhamn den nionde universella rehabiliteringskongressen, i vilken jämväl representanter för arbetspensionsanstalterna deltog. Kongressen gav i sin helhet ett slags tvärsnitt av de hittills nådda vinningarna vid rehabiliteringen. Särskilt underströks betydelsen av ett fortsatt forskningsarbete i fråga om rehabiliteringsverksamheten samt dess förutsättningar och resultat. Det sociologiska och medicinska kunskapsstoff, som samlas i arbetspensionsanstalternas centralregister, kommer att i detta avseende utgöra ett viktigt forskningsobjekt.

ML

K T A P L

I riksdagen behandlas som bäst regeringens proposition med förslag till lag om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (förk. KTAPL). Lagen skulle gälla samtliga tjänsteinnehavare och arbetstagare i kommunerna och kommunalförbunden samt de med kommunalförbunden jämförbara universitetscentralsjukhusförbunden och regionplaneförbunden. Likaså skulle lagen gälla de anställda hos den kommunala pensionsanstalt, som skulle grundas för lagens verkställande. Lagen skulle icke beröra tjänsteinnehavare eller arbetstagare, om vars på tjänste- eller arbetsförhållande grundade pensionsskydd är stadgat särskilt. Bl. a. arbetstagarna i arbetsförhållanden underställda KAPL skulle stå utanför den nya lagens tillämpningsområde

Pensionsskyddet, som skulle finansieras enligt fördelningsprincipen, skulle

bestå av grundpension och tilläggspension, av vilka grundpensionen skulle motsvara minimipensionskyddet enligt APL. Tilläggspensionen skulle vara frivillig och dess ändamål skulle vara att komplettera grundpensionen så, att totalskyddet skulle motsvara det nuvarande pensionskyddet enligt de kommunala pensionsstadgarna. För tilläggspensionens del har avsikten varit att icke tillämpa principen om pensionens oantastbarhet. De materiella bestämmelserna om pensionskyddet skulle ingå i en särskild pensionsstadga, som skulle godkännas av delegationen för den kommunala pensionsanstalten. Pensionskyddet skulle träda i kraft den 1 juli 1964, dock så, att arbetstagare, som före nämnda dag stått i kommunalt arbetsförhållande och som på grund därav skulle vara berättigad till pensionskydd i enlighet med APL, men för vilken pensionskydd icke anordnats, skulle på grund av pensionsfall, som inträffat före sagda dag, erhålla i APL avsett pensionskydd av den kommunala pensionsanstalten.

HS

KAPL-ARBETSKRAFTEN UNDERSÖKT

Vid Pensionskyddscentralen har man verkställt den första undersökningen rörande de under KAPL fallande arbetstagarna. Den grundar sig på de uppgifter, som magnetbandregistret över arbetstagarna innehåller. Undersökningen verkställdes i slutet av augusti, då registret innehöll uppgifter om KAPL-redovisningarna intill mars till alla övriga delar, förutom av de till Arbetspensionskassan för skogsbranschen hörande s.k. periodredovisarna, vilkas uppgifter sträckte sig blott till utgången av december. Förutom av denna brist reducerades undersökningsresultatets betydelse av vissa andra sådana svagheter i registeruppgifterna, som delvis kan anses

sammanhånga med besvärligheterna under registreringens första skede. Dessa resultat bör därför uppfattas såsom blott riktgivande approximativa siffror.

Enligt undersökningens resultat hade under tiden 1.7.1962 - 31.3.1963 sammanlagt 422 000 arbetstagare åtnjutit under KAPL fallande lön. Alla dessa har naturligtvis inte samtidigt varit i KAPL-arbete. Det största antalet under en och samma månad registrerade arbetstagare uppnåddes i december, då KAPL-förtjänst registrerades för 204 000 personer.

Den avgjort största arbetarstyrkan finns inom arbeten, hörande till byggnadskassans område, där antalet registrerade arbetstagare flera månader överstigit 110 000 personer, och det minsta antalet inom hamnkassans sektor, där antalet arbetstagare varit i medeltal 10 000 personer i månaden. (På sid. 13 ingår en tabell över växlingarna i arbetstagarnas antal inom olika arbetspensionskassors branscher i juli-december 1962).

De till KAPL hörande arbetsbranscherna är i främsta rummet manliga gebit: i dessa arbeten fanns under tiden juli-mars bara knappt 42 000 kvinnor eller något under 10 % av alla. Störst har kvinnornas andel varit inom lantbrukskassans sektor, där den växlat mellan 16 och 38 % och på sommaren varit högre än på vintern.

Inom dessa branscher, för vilka kortvariga arbetsförhållanden är kännetecknande, är arbetskraften givetvis synnerligen rörlig. Härav har man i samband med undersökningen erhållit en klar bild, även om denna del av undersökningen av tekniska skäl måst inskränkas till 5 månaders-perioden från november 1962 till mars 1963.

I november 1962 fanns det inalles 188 000 KAPL-arbetsförhållanden. Intill utgången av därpåföljande mars inträffade i dem sammanlagt cirka 480 000 förändringar eller nära 100 000 förändringar per månad. Av dessa gällde drygt 210 000 flyttningar inom KAPL:s krets från ett arbetsförhållande till

ett annat och nära 270 000 flyttningar över KAPL-sektorns gräns utåt eller inåt. Över 80 % av de inom KAPL:s krets inträffade förändringarna utgjordes av ombyte av arbetsgivare inom samma arbetspensionskassas gebit.

I tabell 2 på sid. 15 anges bl. a. antalet sådana arbetstagare, som under den tid undersökningen gällde hade varit i arbeten, underställda flere än en arbetspensionskassa. Av alla inom en kassas gebit registrerade arbetstagare utgjordes vid byggnadskassan 11 % och vid skogskassan 14 % av sådana, som under granskningstiden varit även i andra kassors arbeten, medan detta procenttal beträffande lantbrukskassan var 34 och i fråga om hamnkassan 26. Mest hade de för lantbrukskassan och någon annan kassa gemensamma arbetstagarna förutom i lantbruksarbete varit i till skogskassans bransch hörande arbeten, medan åter hamnkassan underställt arbete mest synes ha alternerat med till byggnadskassan hörande arbete. I nio fall av tio sammanhängde med ombyte av kassa även byte av arbetsgivare.

Antalet KAPL-arbetstagare, som stannar flera månader i samma arbetsförhållande, synes åtminstone under den vinterperiod undersökningen gällde ha varit ytterst litet. I tabell 3 på sid. 16 ses uppgifter härom i fråga om 3 arbetspensionskassor. Såsom därav framgår, hade av de i början av november registrerade arbetstagarna blott 11 - 14 % utan avbrott kvarstått i samma arbetsförhållande till slutet av mars.

Vid granskning av undersökningens resultat bör även säsongväxlingarnas inverkan observeras. De nu erhållna resultaten ger en bild endast av en vinterperiod, medan läget på sommaren säkert är väsentligt annorlunda. Rörande säsongväxlingarnas betydelse kan uppgifter erhållas efter det KAPL-registeruppgifter står till förfogande för ett helt kalenderår.

OM PENSIONSÄMNDENS VERKSAMHET

Pensionsnämnden har behandlat det första ärendet, som ansluter sig till tolkningen av 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare. Det var fråga om en kvinnlig pensionssökande, som hade arbetat som tidningsutdelare med uppgift att sköta om ett utdelningsdistrikt. Enligt arbetsgivarrens meddelan var tjänsten avsedd att vara en bisyssla. Pensionsanstalten hade förkastat ansökan, emedan den sökande ej kunde anses ha erhållit en förtjänst, som skulle ha varit tillfyllest för hennes huvudsakliga utkomst.

Pensionsnämnden fäste uppmärksamhet vid, om den besvärande hade andra arbetsinkomster, vilka inkomster hennes make hade, vilka bostadskostnader familjen hade, och huru många medlemmar familjen bestod av. Här till prövades frågan, huruvida den besvärande kunde anses ha erhållit sin utkomst på grund av hushållsarbetet hon utfört. Då familjen bestod av endast två medlemmar och då makens förtjänst var tämligen anspråkslös, och då den besvärande icke hade haft andra arbetsinkomster än den lön hon uppburit på grund av sin tjänst som tidningsutdelare, ansåg pensionsnämnden, att lönen varit tillfyllest för den besvärandes huvudsakliga utkomst.

PA

OM PENSIONSÅLDERN I OLIKA LÄNDER

Pensionsskyddscentralens forskningsbyrå utför som bäst en undersökning, som går ut på att skapa en preliminär bild av pensionssystemen i hem- och utlandet. Över tio länder har utvalts och vissa centrala drag i dessa länders system har därefter undersökts.

Ett av undersökningarnas föremål är pensionsåldern. Denna uppvisar betydande skillnader främst mellan olika länder men även mellan könen ävensom ibland mellan olika yrkesgrupper i ett och samma land. De högsta pensionsåldrarna påträffas i de nordiska länderna och de lägsta i de syd-europeiska länderna. I ett flertal länder förekommer vid sidan av en allmän pensionsålder en s.k. glidande pensionsålder, som går ut på att den försäkrade tillerkänts frihet att med några års marginal antingen förtidspensionera sig eller uppskjuta pensionering. Detta gäller särskilt specialyrkesgruppernas egna system.

Man har strävat till att som utgångspunkt för undersökningen indela länderna så, att de, vilkas pensionssystem i stora drag är likartade alltid bildade en grupp. En dylik gruppering skapar helhet i undersökningen av systemens mångskiftande detaljer.

SF

UNDERSÖKNING OM AFFÄRSFÖRETAGSKONKURSER

Pensionsskyddscentralens forskningsbyrå har nyligen slutfört en undersökning om i vårt land årligen anhängiggjorda konkurser bland affärsföretag.

I undersökningen ingår uträkningar angående konkursthätheten, uppgjorda genom klassificering av företagen enligt företagsform och verksamhetsområde. Förutom konkursthätheten har vissa konkursindikatorer granskats, såsom aktiebolagens ålder, balansrelationstal och i affärsledningen inträffade förändringar. Sista delen av undersökningen utgörs av en analys av

konkursbonas dividendutdelning i fråga om åren 1959-60 anhängiggjorda aktiebolagskonkurser.

De som eventuellt är intresserade av den duplicerade undersökningen, (27 sidor; 7 bilagor) uppmanas vänligen att taga kontakt med Pensions-skyddscentralen.

EP

NYA CIRKULÄR

Cirkulär nr 13/63 berörde de uppgifter, som skall tillställas Pensions-skyddscentralen med tanke på kreditförsäkringen. Cirkuläret utdelades till pensionsstiftelserna och pensionskassorna, som bedriver verksamhet i enlighet med APL. Som bilagor var en förteckning över de handlingar och uppgifter, som skall tillställas PSC, samt en modell av ett låneavtal.

Cirkulär nr 14/63 behandlade tillämpningen av arbetspensionslagstiftningen i fall av internationell karaktär. Cirkuläret utdelades till APL-pensionsanstalterna.

I cirkulär nr 15/63 behandlades rättsverkningarna av ändringarna i arbetspensionslagstiftningen med tanke på retroaktiviteten. Cirkuläret utdelades till APL-pensionsanstalterna.

Cirkulär nr 16/63 berörde pensionsförsäkringsanstalternas kreditförsäkring vid retroaktivt ansvar och de försäkringspremier, som skall ersättas ur kreditförsäkringens medel.

ARBETSPENSIONSDAGARNA

Den 7 och 8 oktober anordnades i Helsingfors av Tietokoneyhdistys och Suomen Teknillinen Seura föredrags- och rådplägningsdagar, under vilka sådana frågor och uppgifter behandlades, vilka ansluter sig till arbetsgivar-
nas åligganden i arbetspensionssystemet vad tillställande och behandling av uppgifter beträffar. Databehandlingens andel vid skötseln av dessa angelägenheter belystes även på grund av erfarenheterna, som hittills erhållits.

Arbetspensionsdagarna öppnades av verkställande direktören för Pensions-
skyddscentralen, Tauno Jylhä. Efter föredragen diskuterades de däri upp-
tagna ämnena under ordförandeskap av fil. doktor Kari Karhunen.

=====

Vi ber att få tillönska vår läsekrets

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR

Högaktningsfullt

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

=====

ELÄKETURVAKESKUS
TIEDONANTOJA

Julkaisija: Eläketurvakeskus, Kalevankatu 6 A, Helsinki

Vastaava toimittaja: Matti Karjalainen

Painopaikka: Eläketurvakeskus
